

Рецензия

на дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен “доктор”

Автор на дисертационния труд: Катерина Лукова Христозова, докторант към Катедра “Западни езици”, ФКНФ, СУ “Св. Климент Охридски” по професионално направление 2.1. „Филология“, научна специалност “Прагматика – съвременен английски език“.

Тема на дисертацията: English for Diplomatic Purposes: Politeness and Formality in Diplomatic Correspondence

Рецензент: доц. д-р Дияна Янкова, департамент “Чужди езици и култури”, Нов български университет, София

Биографична справка:

Катерина Христозова има придобита бакалавърска степен „Английска филология“ през 2009 г. и магистърска степен “Превод и бизнес комуникация” през 2010 г. от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Трудовата ѝ кариера започва през 2010 г. като последователно работи като преподавател по английски език в Университета по хранителновкусови технологии, гр. Пловдив, Учебен център Британика, София, Частна профилирана гимназия „Образователни технологии“, София, а от м. Май 2014 г. досега е асистент в СУ „Свети Климент Охридски“, катедра „Западни езици“, където преподава специализиран английски език на студенти от специалностите „Международни отношения“, „Журналистика“, „Книгоиздаване“, „Връзки с обществеността“. От 2018 г. Катерина Христозова е докторант на самостоятелна подготовка към Катедра “ Западни езици ”, ФКНФ, СУ “Св. Климент Охридски” по професионално направление 2.1. „Филология“, научна специалност “Прагматика – съвременен английски език“;

Публикации по темата:

Катерина Христозова представя 10 статии по темата, като 3 от тях са публикувани на български език, а останалите на английски и са насочени към различни аспекти на специализирания английски език и изразяване на учтивост и официалност при определени видове писмена комуникация в дипломатическата сфера. Теоретичната рамка на изследванията си К. Христозова базира на класификацията на стратегиите за

изразяване на учтивост на Браун и Левинсън (1987) и на таксономията на Хаус и Каспър (1981) за маркери за учтивост. В заключенията на статиите си, дисертантката потвърждава всеобщото мнение на изследователите, че факторите, които оказват влияние върху избора на дадена стратегия в повечето случаи са комуникативните намерения на адресанта и че за постигане на ефективна комуникация в дипломатическата кореспонденция важна роля играят стратегиите за изразяване на учтивост и официалност.

Авторефератът отразява вярно структурата и съдържанието на дисертационния труд и включва подробна справка за приносите на работата. Не съм съгласна с първия изтъкнат принос на дисертацията, а именно, че се представят дефиниции и най-важните характеристики на учтивостта и официалността – това е част от критичния литературен обзор на всяка дисертация и не се прави за пръв път за да се смята за принос.

Актуалност на дисертационния труд: Дисертационният труд на Катерина Христозова - с обем от 265 стр., пет глави, заключение, глосар, четири приложения и списък с ползвана литература – е посветен на изследване на главните особености на учтивостта и официалността и стратегиите за тяхното изразяване в определени типове дипломатически писмен дискурс: вербална нота, поздравителен адрес и съболезнователно писмо в рамките на общуването на високо дипломатическо ниво между държавни глави, министри на външните работи, и други висши дипломатически служители. България е член на редица международни организации и българските държавници и дипломати ежедневно общуват с колегите си от други страни. Затова, темата на дисертацията представлява актуален проблем в изследванията на специализирания език и по-конкретно в областта на дипломатическия дискурс поради все по-задълбочаваща се, разширяваща се и непосредствена комуникация на това ниво, при която от огромно значение е не само доброто знание на чужди езици, но и ефективното им ползване. Особено в дипломацията, където във вербалното и невербалното общуване съществуват строги правила, е жизнено важна правилната употреба на стратегиите за учтивост и официалност. Следователно, изборът на тема е определен от актуалността на разглежданата проблематика в теоретичен и практически аспект, както и от липсата на подобно задълбочено изследване на стратегиите за изразяване на учтивост в писмената комуникация на английски език и на това как

намеренията на адресанта са закодирани в избора на стратегии за изразяване на учтивост.

Запознатост с анализирания научен проблем и преглед на литературата:

Дисертационният труд на К. Христовова не само представлява задълбочено изследване на научната проблематика, но е написан ясно, интересно, убедително и четивно. Текстът е на английски език и (както и статиите на дисертантката на англ. език) демонстрира отлично владение на академичния дискурс. Предложеният анализ на литературата е изчерпателен и несъмнено показва, че Катерина Христовова е добре запозната с изследваната материя. Докторантката прави преглед на голяма по спектър научна литература и демонстрира добро познаване на проблема. На места липсва критичния анализ на дисертантката, липсва отношението ѝ към една или друга школа или теория, както и връзката с изследваната материя.

Съответствие между цели и задачи и избраната методика на изследване:

Целта на дисертацията е да се изследват основните характерни особености, както и начините на изразяване на учтивост и официалност в дипломатическата кореспонденция и по-специално в поздравителни адреси, съболезнователни писма и вербални ноти, написани на английски език да се установи дали те са пряко свързани с комуникативните намерения на адресанта.

За постигане на целите Катерина Христовова сполучливо прилага качествени и количествени методи на изследване. За категоризиране на примерите и стратегиите за изразяване на учтивост и за факторите, които оказват влияние върху избора на специфични стратегии и езикови средства в трите типа дипломатическа кореспонденция, както в статиите си, така и в дисертацията К. Христовова се опира на теоретичната рамка на Браун и Левинсън (1987) и на разработената от Хаус и Каспър (1981) типология за изразяване на учтивост. За да се определи броят на различните структури за изразяване на учтивост дисертантката прилага количествен метод под формата на компютърната програма AntConc. За изследване на нивото на официалност също се прилагат качествени и количествени методи – установяване на начините за изразяване посредством програмата CLAWS, определяне на честотата на употреба на официалност с конкордансър, констатиране на нивото на официалност с формулата на

Хайлайен и Деуаел (1999) и доказване на връзката между комуникативните намерения на адресанта и нивото на официалност.

Корпусът на изследването включва 35 вербални ноти, 30 поздравителни писма и 40 съболезнователни писма, всички автентични документи с обосновката, че вербалната нота е един от най-използваните типове дипломатическа кореспонденция, а другите два типа се идентифицират с положителни и отрицателни емоции и по този начин са добър материал за изследване на учтивостта и официалността. Нотите и писмата са съставени между 1950 г. и 2018 г. и са разменени на високо дипломатическо ниво: между постоянен представител на ООН и Генералния секретар на ООН, между представител на посолство на една държава и Министерството на външните работи на друга, между държавни глави и т.н.

Убедено може да се каже, че поставените цели и задачи са напълно постигнати и правилно обосновани в резултат от използваната методика за изследване.

Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд: Представената дисертация съдържа както научни, така и научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в изследването на специализирания английски език от прагматична перспектива. В резултат на изследването Катерина Христовова достига до редица съществени изводи и формулира няколко основни приноса, които могат да бъдат открити в две направления:

1. Приноси към теорията на езика: установяване на стратегиите и структурите за изразяване на учтивост и официалност във вербалните ноти и дипломатическите писма, както и факторите, които определят избора им и тяхната връзка с комуникативните намерения на адресанта.
2. Приноси към теорията, практиката и обучението: Изследването позволява достигането на заключения и изводи, които непосредствено могат да се внедрят в обучението на студентите. Резултатите допринасят за изработване на методика за оптимизиране на процеса на преподаване на специализиран английски език за студенти от специалности право, международни отношения и др., както и за обучението на преводачи във филологическите специалности. Описанието на ключовите особености на различните дипломатически текстове безспорно ще бъде от полза в обучението на

бъдещи дипломати и преводачи. Важен принос е и глосарът, който може да се ползва и като приложение и който е създаден вследствие на научната работа на дисертантката и апробиран по време на лекции.

Препоръки и критични бележки:

Бих искала да отбележа, че докторантката е взела под внимание една част от критиките и препоръките, които бяха изтъкнати при предварителното вътрешно обсъждане на работата ѝ в катедра “Западни езици”, СУ “Св. Климент Охридски”. Безспорно в този си вид това е един по-зрял и по-завършен труд.

Това, което за мен продължава да липсва в иначе добрия и всеобхватен анализ е поясна и конкретна обосновка за избора на корпус на изследваните явления. Не става ясно на какво основание от общо 200 писма и вербални ноти се избират именно споменатите по-горе 105 ноти и писма. Липсва и аргументация защо периодът е толкова голям – от 1950 до 2018 г. Седемдесет години е доста голям период от време, в което и дипломатическите процедури и текстуалните конвенции са претърпели сериозни промени и следователно възниква въпросът доколко документи от началото и от края на периода са съпоставими.

Също липсват и насоки за бъдещи разработки, които могат да бъдат продължение на изследваната от К. Христовова тема. Анализът би могъл да се продължи в съпоставителен план с български език.

Ако докторантката реши да продължи изследванията си в тази област бих искала да ѝ препоръчам да насочи вниманието си към уместния превод на български език на термини като *play-downs*, *agent avoiders*, *forewarnings*, *downtoners*, *commiters*, *understaters*, *scopestaters* и др. Това наистина ще бъде голям принос и улеснение за езиковедите, които пишат на български.

Заключение: Всички критични бележки и препоръки имат за цел да допринесат за оформянето на по-добър текст и анализ и в никакъв случай не омаловажават безспорно огромния труд на докторантката при обработката на изследвания материал и постигнатите резултати. Смятам, че разработката е много сериозен, широкообхватен,

теоретично и практически значим труд, който определено има качества на завършена дисертация и отговаря напълно на изискванията за чл. 27 от ППЗРАСРБ. Убедено давам своята **положителна оценка** за дисертационния труд на Катерина Христозова и препоръчвам да ѝ бъде присъдена образователната и научна степен “доктор”.

07.02.2022 г.

проф. д-р Дияна Янкова